

Bayramı okumak, bayrama okumak

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Bu defa da basına yol ortasında boğazlanan hayvan görüntüleri yansıdı. Kurban olgusuyla, kanla ve ölümle bu kadar haşır neşir olan bir toplumun bilinçaltını yeterince bilmemek acı veriyor insana. Açık ya da kapalı şiddet

uygulamalarımızın, oluşturduğumuz erkek kültürünün özellikle hayvan boğazlama ve sünnetle olan ilişkisini irdeleyen bir kaynağı ben bilmiyorum. Buna bir de sabah akşam televizyon ekranlarına yansıyan ölüm ve ölmek görüntülerini ekleyin bakalım ortaya ne düzeyde sağlıklı (daha doğrusu sağlıklı) bir toplum çıkacak. Tabii, işin boyutlarını büyütme daima mümkün. Ne bileyim, Anadolu'da yaşanan cinsel kısıtlamaları, onların insanları sürüklediği ve herkesin kendi gizli çekmecesinde sakladığı 'günah'ları ya da şu kadar insanın bir odada yatmasını filan düşününce ortaya gerçekten dehşet veren bir tablo çıkıyor.

İşin daha da garibi, yıllardır söylediğim üzere, bu girift ilişkiler ağından pek azının edebiyata yansımış olması. Hepimizi kısıkvrak bağlayan o katı, koyu ahlakçılık orada

da karşımıza çıkıyor. Bu ahlakçılık, devletin değil önce insanların kendi kendilerine uyguladığı sansüre dönüşüyor ve herkesin elini tutuyor. 'Ne denir' korku ve endişesi itiraf düzeyinde de, muhayyile düzeyinde de dört bir yanımızı kuşatıyor. O zaman da bizde romanın olmamasını Rus Ortodoks Kilisesi'nin olmamasına bağlayan Tanpınar bir kez daha haklı çıkıyor; bizde itiraf kültürü yok, olmayınca roman da olmuyor. Tabii, o zaman roman, Yahya Kemal'in o meşhur ve doğrusu zavallı tanımına dönüşüyor. Malum, Yahya Kemal, 'Bizim romanımız şarkılarımızdır' demişti. Yahya Kemal'i herhalde erken yitirdiği annesinin yerine koyup hayatı boyunca asla ondan vazgeçmeyen Tanpınar, yukarıdaki saptamayı yapabilen Tanpınar, bu sözü yorumlarken meseleyi getirip müzik ilişkisi gibi 'garip' şeylere bağlar.

Öte yandan aile ilişkilerinin derinliği ve belirleyiciliği bir başka etken. Ben, 'İntihar etmek için annemin, babamın ölmesini bekliyorum, onlara böyle bir acıyı yaşatamam' diyenleri tanıdım. Oysa herhalde kötücüllük düzeyinde yazacak, anlatacak çok şeyimiz olsa gerektir ve belki de bizde roman asıl o zaman başlayacaktır; çünkü, roman olan roman dünyanın her yerinde ve her dilinde öncelikle bunun için vardır. Oysa, tekrar edeyim, bizim kadar kendi bilinçaltını kapatmış

bir edebiyat daha ben tanımiyorum.

Bu şuradan da belli: Baudelaire, 'Kötülük Çiçekleri'nin şairi, Türk edebiyatındaki etkisini 1950'lere kadar korumuştur. O kadar büyük bir edebiyatçıya elbette herkes bir başka yanından tutunur fakat, 'gotik' edebiyatın tanrısı Edgar Allan Poe'yu kendisine usta olarak seçen bu garip adamın bu yanının hiç fark edilmemesi, şiirinin bu yanıyla benimsenmemesi ürkütücüdür. Aynı şekilde Andre Gide (başta Ataç) çok adamın yol göstericisidir de ondaki garip gerilim kimsenin dikkatini çekmemiştir.

Bunlar şaşırtıcı değil mi? Değil, çünkü, herkesin bilinen üç-beş fıkrasıyla tanıdığı Nasrettin Hoca'nın 'öteki', 'edepsiz' fıkraları derlendiğinde ülkenin anlı şanlı yayınevlerinden birisi kitabı yayımlamaktan kaçınmıştı. Divan Edebiyatı'nın gizlediği aykırılıklar söz konusu edildiğinde gene meselenin üstü örtülmek ve bu edebiyat da 'tertemiz' bir edebiyat olarak sunulmak istenir.

Kısacası, iş, bizim insan olarak yaşadığımız saklı dünyalara vurulacak neşterdir. O anlamda dünyanın belki de en acımasız yazarı niçin Dostoyevski olmasın ve neden mesela Sartre fakat ondan da çok Beckett 'acıtan' yazarlar arasında sayılmasın?

Siz yol kenarındaki kan, işkembe ve kelleyi görünce kimi okumaya karar verdiniz?